

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Sportmenlik ve Affetme Esnekliği: Genç Karate Sporcuları Araştırması

*Mehmet Kara**

*Arif Özşarı***

*Nuriye Şeyma Kara****

*Mehmet Çağrı Çetin*****

Öz

Bu araştırma ile karate branşı sporcularının sportmenlik yönelimleri ve affetme esneklikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya karate branşından (yaş ortalaması 20.28 ± 4.80 , $N=300$ kadın, 247 erkek) 547 aktif lisanslı sporcu katılım sağlamıştır. Araştırma için etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği, affetme esnekliği ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma ölçeklerine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Betimleyici istatistiğin yanı sıra, ilişkisel model kapsamında korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın korelasyon analizi bulgularına göre; çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeğinin tüm alt boyutlarının, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan tanıma ile arasında anlamlı, pozitif ve zayıf seviyeli bir ilişileşim mevcuttur; içselleştirme ve uygulama ile arasında anlamlı, pozitif ve genel olarak orta seviyeli bir korelasyon tespit edilmiştir. Regresyon analizi bulgularına göre ise çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “tanıma” üzerindeki etkisini açıklamada “rakibe saygı” boyutunda anlamlı ve pozitif yönde etkisi bulunmaktadır. Ayrıca “içselleştirme” üzerindeki etkisini açıklamada “sosyal normlara uyum” ve “rakibe saygı” boyutlarının anlamlı ve pozitif etkisi vardır. Diğer boyutlardan “uygulama” üzerindeki etkisini açıklamada ise “sosyal normlara uyum”, “kurallara ve yönetime saygı”, “sporda sorumluluklara bağlılık” ve “rakibe saygı” boyutlarının yine anlamlı ve pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile sportmenlik yönelimlerine verilen değer arttıkça, affetme esnekliğinin de artacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Affetme Esnekliği, Karate Sporcuları, Sportmenlik Yönelimi.

* Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, mehmetkara@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9454-5164

** Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, arifozsari@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4753-8049

*** Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/Rekreasyon Bölümü, nseymasar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0460-2263

**** Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, mccetin80@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7667-2143

Abstract

The purpose of the current study is to examine the relationship between the sportsmanship orientation and the forgiveness flexibility of karate athletes. A total of 547 active karate licensed athletes (mean age 20.28 ± 4.80 N= 300 females, 247 males) participated in the study. Ethics committee approval was obtained for the study. The multidimensional sportsmanship orientation scale, the forgiveness flexibility scale and a personal information form were used to collect research data. Confirmatory factor analysis (CFA) of the scales used in the study was performed. In addition to descriptive statistics, Correlation and Regression analyses were also used in the study. According to the correlation analysis findings of the study, while there is a significant, positive and weak correlation between all the sub-dimensions of the multidimensional sportsmanship orientation scale and the sub-dimension of recognition in the forgiveness flexibility scale, a significant, positive and medium correlation was found with the sub-dimensions of internalization and practice. According to the findings of the regression analysis, the sub-dimension of “respect to the opponent” has a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “recognition” of the forgiveness flexibility scale. In addition, the sub-dimensions of “adherence to social norms” and “respect to the opponent” have a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “internalization” of the forgiveness flexibility scale. In the explanation of the variance in the sub-dimension of “practice”, the sub-dimensions of “adherence to social norms”, “respect to rules and management”, “adherence to responsibilities in sports” and “respect to the opponent” were found to have significant and positive effects. In short, it can be said that as the value given to sportsmanship orientations increases, forgiveness flexibility will also increase.

Keywords: Forgiveness Flexibility, Sportsmanship Orientation, Karate.

Giriş

İnsanoğlunun yaşamını sağlıklı bir şekilde idame ettirebilmesi adına, duygu durumunu dzenleme ve kontrol etme gibi duyuşsal ve bilişsel sũreçleri içeren “affetme” kavramı önemli bir yere sahiptir. ũnkũ yaşam alanının çerçevesini sosyalleşme, ikili ilişkiler ve bilişsel kontrolũn oluşturduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla bireyin iç ve aile yaşamında, içinde bulunduğu sosyal çevrede yaşamını sağlıklı bir şekilde yũrũtebilmesi affetme esnekliği ile ilişkilendirilebilir. Affetme, bize yapılan tũm haksızlıklara gũz yummak ya da yapılan hataların yineleyeceğine hořgũrũde bulunmak değildir (Edward, 2007). Aksine affetme, bireyler tarafından dũřũncesizce gerçekleştirilen eylemlere yũnelik verilen duygusal, ahlaki ve entelektũel ve bir tepkimedir (Fitzgibbons vd., 2004). Fitzgibbons (1986) affetmeyi, bireyleri œfkelerinden ve çoğunlukla bilinçsiz bir kızgınlığın sonucu olan suçluluk duygusundan kurtaran kuvvetli bir terapœtik mũdahale olarak ifade etmiştir. Bu açıdan bakıldığında affetmenin yalnızca duyuşsal sũreçleri içeren bir kavram olmadığı, aynı zamanda bilişsel sũreçleri de içeren bir kavram olduğunu bize dũřũndũrebilir. Bilişsel sũzgecimizden geçirdiğimiz kararlar neticesinde birini affetmeye karar verir ya da vermeyiz. Bu durumda duyguların ya da bilişsel anlamda esnekliğin baskınlığı kişiden kişiye değişebilir. Neticede bir durum karşısında kişiinin ağır basan yũnũ, affetme sũrecindeki kararını

etkileyebilecektir. Bu bağlamda yapılan açıklamalar çerçevesinde affetme ile esneklik kavramının iç içe olduğu aşikârdır. Esneklik kavramı, bir durum karşısında alternatifleri görebilmek manasına gelmektedir. Affetme esnekliği ise, kişinin yüzleştiği can sıkıcı bir durum karşısında tutum belirlerken bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yeteneklerini bir arada kullanarak yaşadığı olayın negatif taraflarını minimum seviyeye indirgeme becerisidir (Çolak ve Koç, 2016).

Affetme ile alakalı geliştirilen modeller, bireylerin psikolojik duygu durumunun iyi olmasından yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu modellerden biri olan ve süreç modeli olarak ifade edilen Enright affetme modeli, affetme eyleminin gerçekleşmesi için, bazı uygun koşulların şart olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla sporda affetmenin gerçekleşmesi için de sporcularda dürüstlük ve empati yeteneğinin gelişmiş olması gerektiği ifade edilebilir. Aksi takdirde affetme süreci başlamaz ve affetme eylemi gerçekleştirilemez (Enright, 1996). Bu süreçte yer alan duygular ve kontrol mekanizması da sportmenlik kavramını bize çağırıştırılmaktadır.

Sportmenlik, evrensel bir değerdir (Özsarı ve Pepe, 2021). Bu değer, hedeflere ulaşmaya gayret gösterirken dürüstlük, adalet ve kurallara saygı duyma kararlılığını sürdürmek anlamında da kullanılır (Robinson, 2009). Samimiyet, sabır, kendini kontrol etme, başkalarının fikir ve görüşlerine saygı duyma, kibarlık, asillik, ortaklık ve cömertlik kavramlarını içinde bulunduran sportmenlik kavramı (Keating, 2003) affetme esnekliğine sahip olma ile benzer özellikler taşıması bakımından iki kavram arasında bir ilişki kurulabilir. Nitekim sportmenliğin amaçlarında oyunda tansiyonu yükseltmekten çok düşürme eğilimi vardır. Yani duyguların kontrol edilmesi söz konusudur. Belirlenen hedefler karşısında duyguların kontrol edilmesi, süreci sağlıklı şekilde yönetilmesi açısından önemlidir. Çünkü spor, doğası gereği hedef, barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, sevgi, saygı, rekabet, başarı ve haz gibi kavramları bünyesinde bulundurur (Pehlivan, 2004). Bu kavramlar kontrol edilmediği takdirde birbiriyle çelişebilir. Yani sportmenlik dışı davranışlar ortaya çıkabilir. Sporda hedefe ulaşma yolunda sergilenen tutum, azim ve davranışlar, bireyi hırçınlaştırabilir ya da tam tersi bireyi dizginleyebilir. Müsabaka anında belirlenen hedefe ulaşma çabası, bireyin etik olmayan davranışlar sergilemesine de sebep olabilir. Bu bağlamda müsabaka anında rakibe, hakeme, antrenöre ve seyirciye karşı esnek bir yapıya sahip olmak, sportmence davranışları dışa vurabilir. Ayrıca kurallara ve yönetime saygı, sosyal normlara uyumu artıracığı için başarı yönünde bireye olumlu katkılar sunmaktadır (Yalçın vd., 2020). Tüm bu açıklamalar çerçevesinde affetme esnekliği ile sportmenlik yönelimi arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

Çeşitli sportif müsabakalara katılan bireyler duygularını, enerjilerini dışa vurarak ifade etmeyi tercih edebilirler. Karate sporu da enerjinin dışa vurumu sırasında seçenekler arasından en uygun olanı en kısa sürede seçmeyi yani ani karar almayı gerektiren, el göz koordinasyonu yüksek olan bir spor branşı olarak ifade edilebilir. Yelpaze (2020) çalışmasında, bilişsel esnekliğin psikolojik sağlamlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Karate sporcularının başarılı olabilmeleri için sportmen olabilmeleri kadar yüksek affetme esnekliğine de sahip olmaları gerektiği ifade edilebilir. Çünkü bir sonraki müsabakaya çıkmadan önce zihninin berraklığı ve zihnin olumsuz düşüncelerden arınmış

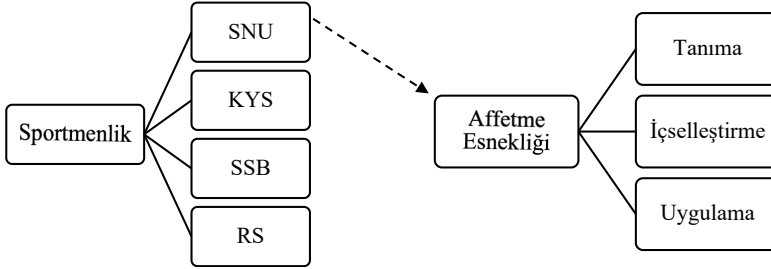
olması, sporcuya doğru kararlar almak yolunda avantaj oluşturabilir. Asıcı (2019) alışmasında iyi oluş ile affetme esnekliği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koyarken, Kara (2020) karate sporcularına yönelik gerçekleştirdiği çalışmasında milli sporcuların, milli olmayanlara nispeten panik karar verme puanlarının daha düşük, bilişsel esneklik düzeylerinin ise daha yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca karate sporcularının deneyim yılları da bilişsel esnekliklerine ve sonucunda başarılarına etki edebilecek bir faktör olarak ifade edilebilir. zbek ve şanlı (2011) elit düzey karate sporcularına yaptıkları çalışmalarında, karate branşı ile uğraşılan süre arttıka, başarının ve haz alma seviyesinin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Sportmenlik yöneliminin, sporcuların affetme esnekliğini arttırabileceği ve bu durumun sporcu başarıı üzerinde anlamlı derecede etki oluşturabileceği düşüncesi, çalışmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın maksadı, karate sporcularının affetme esnekliği ile sportmenlik yönelimleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır. Ortaya çıkacak sonuçlar sporculara, hakemlere, antrenörlere ve spor bilimcilerine ışık tutması bakımından önem arz etmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeline yer verilmiştir. şekil 1’de araştırma modeli (sportmenlik yönelimi-affetme esnekliği) ve oluşturulan hipotezler sunulmuştur.

H₁: SNU, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₂: KYS, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₃: SSB, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₄: RS, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₅: SNU, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₆: KYS, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₇: SSB, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₈: RS, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₉: SNU, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₁₀: KYS, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₁₁: SSB, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₁₂: RS, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

Araştırma Yayın Etiği ve Grubu: Araştırma için Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nin Fen Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 07/07/2022 tarih ve 2022/6/5 karar sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye Karate Federasyonu bünyesindeki lisanslı karate sporcuları oluştururken, örneklem grubunu ise bu sporcular içerisinde kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen ve çalışmaya gönüllü olarak katılan; 300 kadın, 247 erkek olmak üzere toplamda 547 karate sporcusu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Affetme Esnekliği Ölçeği: Çolak (2015) tarafından geliştirilen ölçek beşli likert tipindedir. 15 madde 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar Tanıma (4 ifade), İçselleştirme (5 ifade) ve Uygulama (6 ifade) şeklinde isimlendirilmiştir. Tanıma alt boyutundaki maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin 3 faktörlü yapısı incelenmiştir. Affetme Esnekliği Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları CMIN/DF(x²/df): 2.662, GFI: 0.947, AGFI: 0.926, CFI:0.928, IFI:0.928, TLI: 0.911, RMSEA:0.055 olarak bulunmuştur. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach's Alfa (α) değeri .819 olarak tespit edilmiştir.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği: Ölçek, Vallerand ve ark. (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlaması Sezen-Balçıkkanlı (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde olup, 20 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar "Sosyal Normlara Uyum (5 ifade)", "Kurallara ve Yönetime Saygı (5 ifade)", "Sporda Sorumluluklara Bağlılık (5 ifade)" ve "Rakibe Saygı (5 ifade)" şeklinde isimlendirilmiştir. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach's Alfa (α) değeri .897 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 4 faktörlü yapısı incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (DFA) CMIN/DF(x²/df): 2.730, GFI: 0.923, AGFI: 0.900, CFI:0.942, IFI:0.943, TLI: 0.932, RMSEA:0.056 olarak bulunmuştur. X² /DF değerinin 3'ün altında olması, RMSEA değerinin 0.08'in altında olması ve GFI, AGFI, CFI, IFI, TLI değerlerinin literatürde belirtilen değer aralıklarında olması ulaşılan değerlerin iyi uyum limitleri içinde olduğunu ve her iki ölçeğin de toplanan verilerle doğrulandığını göstermektedir (Kline, 2011; Hair vd., 2014).

Verilerin Analizi: Araştırmada toplanan 580 anket istatistik paket programına aktarıldıktan sonra kayıp ve uę değerler kontrol edilmiştir. Ardından 33 eksik ya da hatalı anket çıkarılarak, 547 sporcunun katılımı ile analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin homojenliği ve normallik varsayımları kontrol edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiğin yanı sıra, ilişkisel model kapsamında korelasyon ve çoklu regresyon analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Karate Sporcularının Demografik zelliklerine İlişkin Bulgular

		N	%
Cinsiyet	Kadın	300	54.8
	Erkek	247	45.2
Sporculuk süresi	1-3 yıl	171	31,3
	4-6 yıl	205	37.5
	7 ve zeri	171	31.3
Milli Sporcu	Evet	89	16.3
	Hayır	458	83.7
	Toplam	547	100

Araştırmaya katılan karatecilerin demografik özelliklerine ait bulgular Tablo 1’de sunulmuştur. Araştırmaya 300 kadın (% 54.8), 247 erkek (% 45.2) olmak üzere toplamda 547 karate sporcusu katılım sağlamıştır. Sporculuk sürelerine göre; 1-3 yıl 171 sporcu (% 31.3), 4-6 yıl 205 sporcu (37.5), 7 ve üzeri yıl 171 sporcu (% 31.3) olarak gruplanmıştır. Araştırmaya katılan milli sporcu sayısı 89 iken (% 16.3), milli olmayan sporcuların sayısı 458 (% 83.7) olarak gruplanmıştır.

Tablo 2. Korelasyon Analizi

N=547	1	2	3	4	5	6	7
1. Tanıma	-						
2. İçselleştirme	.494**	-					
3. Uygulama	.296**	.545**	-				
4. SNU	.155**	.338**	.338**	-			
5. KYS	.114**	.270**	.355**	.452**	-		
6. SSB	.136**	.218**	.328**	.432**	.540**	-	
7. RS	.219**	.380**	.345**	.595**	.404**	.341**	-
Ortalama	3.87	3.69	3.77	4.09	4.21	4.49	3.75
Standart Sapma	.874	.634	.578	.756	.644	.547	.914

** $p < 0.01$. SNU: Sosyal Normlara Uyum, KYS: Kurallara ve Yönetime Saygı, SSB: Sporda Sorumluluklara Bağlılık, RS: Rakibe Saygı.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leği’ne ait dört alt boyut ile Affetme Esnekliği leği’ne ait üç alt boyut arasında yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre; Affetme Esnekliği leği alt

boyutlarından “tanımanın”, Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından SNU ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük düzeyli ($r=.155$, $p<0.01$), KYS ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.114$, $p<0.01$), SSB ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.136$, $p<0.01$), RS ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.219$, $p<0.01$) bir korelasyon tespit edilmiştir. Affetme Esnekliği Ölçeği’nin diğer bir alt boyutu olan “içselleştirme” ile Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından SNU ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=0.338$, $p<0.01$), KYS ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.270$, $p<0.01$), SSB ile arasında anlamlı, pozitif yönlü düşük seviyeli ($r=.218$, $p<0.01$), RS ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.380$, $p<0.01$) bir korelasyon tespit edilmiştir. Affetme Esnekliği Ölçeği’nin son alt boyutu olan “uygulama” ile Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından SNU ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.338$, $p<0.01$), KYS ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.355$, $p<0.01$), SSB ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.328$, $p<0.01$), RS ile arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta seviyeli ($r=.345$, $p<0.01$) bir korelasyon bulgulanmıştır.

Tablo 3. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken	Beta (β)	t	p	F	R	R ²	Adj. R ²
SNU	Tanıma	.016	.292	.770	7.484*	.229	.052	.045
KYS		-.006	-.115	.908				
SSB		.068	1.330	.184				
RS		.188	3.551	.000				
SNU	İçselleştirme	.134	2.579	.010	28.209*	.415	.172	.166
KYS		.095	1.936	.053				
SSB		.023	.471	.638				
RS		.254	5.130	.000				
SNU	Uygulama	.103	2.023	.044	33.264*	.444	.197	.191
KYS		.167	3.454	.001				
SSB		.135	2.862	.004				
RS		.170	3.476	.001				

Tablo 3’ün ilk bölümünde gösterilen çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(df=4-542)} = 7.484$, $p<0.001$). Modelin R² değeri .052, düzeltilmiş R² değeri .045 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu sportmenlik yönelimi bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken affetme esnekliği alt boyutu olan tanıma boyutundaki değişimlerin yaklaşık %5’ini açıkladığını göstermektedir. Beta göstergelerine bakıldığında anlamlı ve pozitif etki sportmenlik yönelimi alt boyutu olan rakibe saygı ($\beta=.188$; $p<.001$) alt boyutundadır. Çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “tanıma” üzerindeki etkisini açıklamada RS’nin anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırma modeli kapsamında oluşturulan hipotez 4 (H₄) desteklenmiştir.

Tablonun ikinci kısmında gösterilen çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(df=4, 542)}=28.209$; $p<.001$). Modelin R^2 değeri .172, düzeltilmiş R^2 değeri .166 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu sportmenlik yönelimi bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken affetme esnekliği alt boyutu olan “içselleştirme” boyutundaki değişimlerin yaklaşık % 17’sini açıkladığını göstermektedir. Beta göstergelerine bakıldığında anlamlı ve pozitif etki Sportmenlik Yönelimi Ölçeği SNU ($\beta=.134$; $p<.001$) ve RS ($\beta=.254$; $p<.001$) alt boyutlarındadır. Çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, Affetme Esnekliği Ölçeği alt boyutu olan “içselleştirme” üzerindeki etkisini açıklamada SNU ve RS’nin anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırma modeli kapsamında oluşturulan hipotez 5 (H_5) ve hipotez 8 (H_8) desteklenmiştir.

Tablonun üçüncü kısmında gösterilen çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(df=4, 542)}=33.264$; $p<.001$). Modelin R^2 değeri .197, düzeltilmiş R^2 değeri .191 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu sportmenlik yönelimi bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken affetme esnekliği alt boyutu olan “uygulama” boyutundaki değişimlerin % 19’unu açıkladığını göstermektedir. Beta göstergelerine bakıldığında anlamlı ve pozitif etki Sportmenlik Yönelimi Ölçeği SNU ($\beta=.103$; $p<.001$), KYS ($\beta=.167$; $p<.001$), SSB ($\beta=.135$; $p<.001$) ve RS ($\beta=.170$; $p<.001$) boyutlarındadır. Çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, Affetme Esnekliği Ölçeği alt boyutu olan “uygulama” üzerindeki etkisini açıklamada SNU, KYS, SSB ve RS boyutlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkisi bulunduğu saptanmıştır. Böylece araştırma modeli kapsamında oluşturulan H_9 , H_{10} , H_{11} ve H_{12} desteklenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma ile karate branşı sporcularının sportmenlik yönelimleri ve affetme esneklikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde sportmenlik yönelimi ile affetme esnekliği arasındaki ilişkiye dair sonuçlar ve sportmenlik yöneliminin affetme esnekliği üzerindeki etkisine dair sonuçların tartışılması hedeflenmiştir.

Sportmenlik yönelimi ile affetme esnekliği arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan analiz sonucunda, affetme esnekliği ölçeği alt boyutlarından “tanımanın”, Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe sayđı ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Affetme esnekliği içselleştirme alt boyutu ile sportmenlik yönelimi alt boyutlarından sosyal normlar arasında, kurallara ve yönetime sayđı ile arasında, sporda sorumluluklara bağlılık arasında, rakibe sayđı ile arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Son olarak Affetme Esnekliği Ölçeği’nin “uygulama” ile Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından sosyal normlara uyum arasında, kurallara ve yönetime sayđı arasında, sporda sorumluluklara bağlılık arasında ve rakibe sayđı ile arasında anlamlı, pozitif yönde bir korelasyon bulgulanmıştır. Ulaşılan sonuçlarla ilgili olarak affetmeyi tanıma kavramı, affetmenin ne manaya geldiğini özümsemekle alakalıdır. Yani bireyin affetmeyi nasıl algıladığı onun affetme sürecinin nasıl ilerleyeceğini belirlemede önemli bir adımdır. Dolayısıyla affetmeyi tanıma arttıka sportmenlik yöneliminin de artacağı söylenebilir. Benzer araştırmalar incelendiğinde, Çağlayan ve Gül (2017) alışmalarında fiziksel aktivitelerin öğrencilerin affedicilik düzeylerine olan etkisi incelemiş,

spor yapan kadın ve erkeklerin spor yapmayan kadın ve erkeklere oranla affedicilik düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada Kara vd. (2021) spor yapma durumuna göre tanıma alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varmışlardır. İçselleştirme boyutunda çıkan sonuca ilişkin içselleştirme, bireyin ait olduğu toplumla alakalı değer ve kurallara kendi kişiliğinde yoğunlaşarak benimsemesi manasına gelebilir. Dolayısıyla kişi ait olduğu kültürün değer yargılarını benimser ve bunu hayatının bir parçası haline getirir. Bu durumdan kaynaklı olarak içselleştirme arttıkça sportmenlik yöneliminde de artış gözlemlenebilir. Literatürde ulaşılan sonuçla ilgili bir bulguya rastlanılmamıştır. Benzer araştırmalara bakıldığında Kara vd. (2021) araştırmalarında spor yapma durumuna göre içselleştirme puanlarında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varmışlardır. Başka bir araştırmada Okçu vd. (2015) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en çok içselleştirme boyutunda bağlılık duyduklarını tespit etmişlerdir. Uygulama alt boyutunda çıkan sonuca ilişkin, affetmeyi uygulama kavramı, bireyin içsel dinamiklerinden yola çıkarak affetmeyi gerçekleştirebilmesi anlamına gelmektedir. Yani birey affetme kavramını tanıyabilir, affetmenin ne anlama geldiğini bilir, daha sonra geliştirdiği bilgileri içselleştirir ve en sonunda affetmeyi uygular. Bu anlamda, affetmeyi uygulama arttıkça sportmenlik yönelimine karşı geliştirilen tutumun da artacağı söylenebilir. Ulaşılan bulguyla ilgili alan yazında benzer araştırmalara rastlanılmamıştır. Benzer çalışmalara bakıldığında, Yaşar (2015) çalışmasında öznel iyi oluş, psikolojik sağlamlık ve affetme arasında pozitif yönde bir korelasyon bulunduğunu belirtmiştir. Diğer bir araştırmada Kara vd. (2021) spor branşı ve spor yapma durumuna göre affetmeyi uygulama alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varmışlardır. Sportmenlik yöneliminin affetme esnekliği üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan analiz sonucunda, sportmenlik yöneliminin affetmeyi tanıma üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “içselleştirme” üzerindeki etkisini açıklamada sosyal normlara uyum ve rakibe saygı boyutlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde katkısı olduğu tespit edilmiştir. Son olarak çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “uygulama” üzerindeki etkisini açıklamada kurallara ve yönetime saygı, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı boyutlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde katkısı olduğu tespit edilmiştir. Özetle sportmenlik yönelimi affetme esnekliği üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahiptir. Affetme psikolojisi literatüründe, araştırmacılar affedebilmek sürecindeki birinci aşamanın psikolojik tepkinin bir rolü olduğunu varsayımlarıdır (Maltby ve Day, 2004). Affetmede başarısızlık, bireylerde sosyal içe dönüklüğü ve sosyal işlev bozukluğunu yansıtmaktadır (Maltby vd., 2001). Diğer taraftan affetmenin temelini bakıldığında da olumsuz duyguların yaşamdan uzaklaştırılması ve bu duyguların yerini pozitif ve kontrol edilebilir duyguların alması yatmaktadır (Çolak ve Koç, 2016). Nitekim sporun ruhuna uygun değerlerden bir tanesi başlı başına, yani affetmedir (Çiftçi, 2011). Sportmenlik kavramı ise cesaret, sabır, kendini kontrol ve güven, değişik fikirlere saygı duyma, iyilik, onurluluk, asillik, kibarlık gibi özellikleri barındırmaktadır (Koç, 2013). İlgili yazında yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında affetme ve sportmenlik değerlerine önem veren bireyler mutludurlar (Maltby vd., 2001; Maltby vd., 2005; Çardak, 2012; Chan, 2013; Özsarı ve Altın, 2021;

Özsarı vd., 2023). Ayrıca McCullough ve Worthington (1994) affetmenin, negatif duyguların azalması, psikolojik iyi oluşun oluşturulması, bireyler arası ilişkilerde uzlaşma gibi unsurlara yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla her iki kavramın temelde birbiriyle örtüştüğü ve birbiriyle etkiletişim içinde olduğu söylenebilir. Ayrıca spor, insanlara olumsuz duyguların yerini olumlu duygulara bırakacağı bir ortam sağlar. Dolayısıyla sporcuların kazanmış olduğu sportmence davranışlar, affetme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir. Nitekim affetme süreci olumsuz duygular ile başlar, olumlu duygular ile sonlanır. Literatürde sportmenlik yöneliminin affetme esnekliği üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu inceleyen araştırmaya rastlanılmamıştır. Benzer araştırmalara bakıldığında, Kara (2020) araştırmasında psikolojik belirti ile affetme esnekliği boyutlarından tanıma ve uygulama boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada, Thompson ve Snyder (2003), affetme ile bilişsel esneklik arasında pozitif yönde, negatif duygular ve saldırgan düşünceler ile negatif yönde ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak; sportmenlik yönelimi ve affetme esnekliği arasında olumlu bir ilişki bulunduğu, sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği sürecinde pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifade ile sportmenlik yönelimlerine verilen değer arttıka, affetme esnekliğinin de artacağı söylenebilir. Farklı spor branşlarındaki gençlerin katılımlarıyla gerçekleştirilecek olan araştırmaların ilgili literatüre katkı sağlayacağı da bir gerektir.

EXTENDED ABSTRACT

ANALYSIS / RESEARCH

Sportsmanship and Forgiveness: A Study of Teenage Karate Athletes

*Mehmet Kara**

*Arif Özşarı***

*Nuriye Şeyma Kara****

*Mehmet Çağrı Çetin*****

Introduction

In order for human beings to maintain their lives in a healthy way, the concept of “forgiveness”, which includes affective and cognitive processes such as regulating and controlling emotional state, has an important place. It can be stated that the framework of the living space is formed by socialization, mutual relations and cognitive control. Therefore, the individual’s ability to lead his/her life in a healthy way in his/her work and family and social environment can be associated with the forgiveness flexibility. Forgiveness is not condoning all the injustices done to us or tolerating the repetition of the mistakes made (Edward, 2007).

Sportsmanship is a universal value (Özşarı and Pepe, 2021). This value is also used to mean maintaining the determination to respect honesty, fairness and rules while striving to achieve goals (Robinson, 2009). The concept of sportsmanship, which includes the concepts of sincerity, patience, self-control, respecting the ideas and opinions of others, politeness, nobility, partnership and generosity (Keating, 2003), can be related to having the flexibility to forgive.

The idea that sportsmanship orientation can increase the forgiveness flexibility of athletes and that this situation can have a significant effect on athlete success constitutes the motivation of the current study. Therefore, the purpose of this study is to reveal the relationship between the forgiveness flexibility of karate athletes and their sportsmanship orientation. The results that will emerge are important in terms of shedding light for athletes, referees, trainers and sports scientists.

* Res. Asst., Mersin University, Faculty of Sports Sciences, Department of Physical Education and Sports Teaching, mehmetkara@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9454-5164

** Dr. Instructor Member, Mersin University, Faculty of Sports Sciences, Department of Sports Management, arifozsari@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4753-8049

*** Dr. Instructor Member, Hatay Mustafa Kemal University, School of Physical Education and Sports/Recreation Department, nseymasar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0460-2263

**** Prof. Dr., Mersin University, Faculty of Sports Sciences, Department of Physical Education and Sports Teaching, mccetin80@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7667-2143

Research Model

Relational survey model was used in this study.

Study Group and Data Analysis

A total of 547 active karate licensed athletes (mean age 20.28 ± 4.80 N= 300 females, 247 males) participated in the study. Ethics committee approval was obtained for the study. The multidimensional sportsmanship orientation scale, the forgiveness flexibility scale and a personal information form were used to collect research data. Confirmatory factor analysis (CFA) of the scales used in the study was performed. In addition to descriptive statistics, Correlation and Regression analyses were used in the study.

Findings

According to the correlation analysis findings of the study, while there is a significant, positive and weak correlation between all the sub-dimensions of the multidimensional sportsmanship orientation scale and the sub-dimension of recognition in the forgiveness flexibility scale, a significant, positive and medium correlation was found with the sub-dimensions of internalization and practice in the forgiveness flexibility scale. According to the findings of the regression analysis, the sub-dimension of “respect to the opponent” has a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “recognition” of the forgiveness flexibility scale. In addition, the sub-dimensions of “adherence to social norms” and “respect to the opponent” have a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “internalization” of the forgiveness flexibility scale. In the explanation of the variance in the sub-dimension of “practice”, the sub-dimensions of “adherence to social norms”, “respect to rules and management”, “adherence to responsibilities in sports” and “respect to the opponent” were found to have significant and positive effects.

Results

There is a positive relationship between sportsmanship orientation and forgiveness flexibility, and that sportsmanship orientation has a positive effect on forgiveness flexibility. In other words, it can be said that as the value given to sportsmanship orientations increases, the flexibility of forgiveness will also increase.

Kaynakça/References

- ASICI, E. (2019). Affetme esnekliğinin ergenlerin iyi oluşunu yordayıcı rolü. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3),17-31.
- Chan, D.W. (2013). Subjective well-being of Hong Kong Chinese teachers: The contribution of gratitude, forgiveness and the orientations to happiness. *Teaching and Teacher Education*, 32, 22-30.
- Çağlayan, H.S., & Gül, M.A.Ö. (2017). Fiziksel aktivitelerin üniversite öğrencilerinin affedicilik düzeylerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(11), 314- 322.
- Çardak, M. (2012). *Affedicilik yönelimli psiko-eğitim programının affetme eğilimi, belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik iyi oluş, sürekli kaygı ve öfke üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Çiftçi, S. (2011). Uşak'ta atlı cirit sporu ve cirit kültürü. *Milli Folklor*, 23(89), 87-99.
- Çolak, T., & Koç, M. (2016). Forgiveness flexibility. *International Journal of Psychology and Educational Studies*,3(1), 14-30.
- Edwards, J.K. (2007). *Relationship satisfaction: The role of attachment, conflict, empathy, forgiveness*. Doctoral Dissertation, Purdue University, USA.

- Enright, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: On forgiving, receiving forgiveness, and self-forgiveness. *Counseling and Values*, 40(2), 107-126.
- Fitzgibbons, R., Enright, R., & O'Brien, T. (2004). Learning to forgive. *American School Board Journal*, 191, 24-26.
- Fitzgibbons, R.P. (1986). The cognitive and emotive uses of forgiveness in the treatment of anger. *Psychotherapy*, 23(4), 629-633.
- Hair, J.F., Black, W.C., & Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2014). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited.
- Kara, M. (2020). *Karate branşındaki sporcuların karar verme stilleri ile bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Kara, N. S., Soyer, F. & Koç, M. (2021). Examination of meaning in life, forgiveness flexibility, cognitive flexibility and psychological symptoms in individuals doing sports and not doing sports in terms of various variables. *African Educational Research Journal*, 9(1), 146-159.
- Kara, N. Ş. (2020). *Spor yapan ve yapmayan bireylerde yaşamın anlamı, affetme esnekliği, bilişsel esneklik ile psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Keating, J.W. (2003). *Sportsmanship as a moral category*. In Boxill J. (Ed). *Sports Ethics: An Anthology*. Blackwell Publishing.
- Kline, R.B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1),96-114.
- Maltby, J., Macaskill, A., & Day, L. (2001). Failure to forgive self and others: A replication and extension of the relationship between forgiveness, personality, social desirability and general health. *Personality and Individual Differences*,30(5), 881-885.
- Maltby, J., & Day, L. (2004). Forgiveness and defense style. *The Journal of Genetic Psychology*, 165(1), 99-112.
- Maltby, J., Day, L. & Barber, L. (2005). Forgiveness and happiness, the differing contexts of forgiveness using the distinction between hedonic and eudaimonic happiness. *Journal of Happiness Studies*, 6, 1-13.
- McCullough, M.E., & Worthington, E.L.J. (1994). Models of interpersonal forgiveness and their applications to counseling: Review and critique. *Counseling and Values*, 39(1), 2 -14.
- Okçu, V., Şahin, H. M., & Şahin, E. (2015). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin örgütsel sinizme ilişkin algılarının örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisi. *International Journal of Sport Culture and Science*,3(4), 298-313.
- Özbek, O., & Şanlı, E. (2011). Karate branşındaki üniversite elit sporcularının bu branşa yönelme nedenleri ve beklentileri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 203-214.
- Özşarı, A. & Pepe, Ş. (2021). Analysis on sportsmanship as a universal value and sportsmanship orientations of candidate national athletes. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 23(1), 46-52. <https://doi.10.15314/tsed.895628>
- Özşarı, A. & Altın, M.(2021). The relationship between sportsmanship and happiness. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*,15(4),1554-1559.
- Özşarı, A., Kara, M., Çetin, M.Ç., & Kara, N.Ş (2023). The relationship between sportsmanship and happiness (A research on martial arts athletes). *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences*, 6(1), 248-258
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,2(2), 49-53.
- Robinson, T. (2009). *Sportsmanship in youth athletics*. ABDO Publishing Company.
- Thompson, L.Y., & Snyder, C.R. (2003). *Measuring forgiveness, handbook of positive psychology*. Oxford University Press.
- Yalçın, Y.G., Tek, T. & Çetin, M.Ç. (2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*,3(1), 29-34.
- Yaşar, K. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin özlül iyi oluş düzeyleri ile psikolojik sağlamlık ve affetme düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Yelpaze, İ. (2019). Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak bilişsel esneklik: Özşefkatin aracılık rolü. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 535-549.